

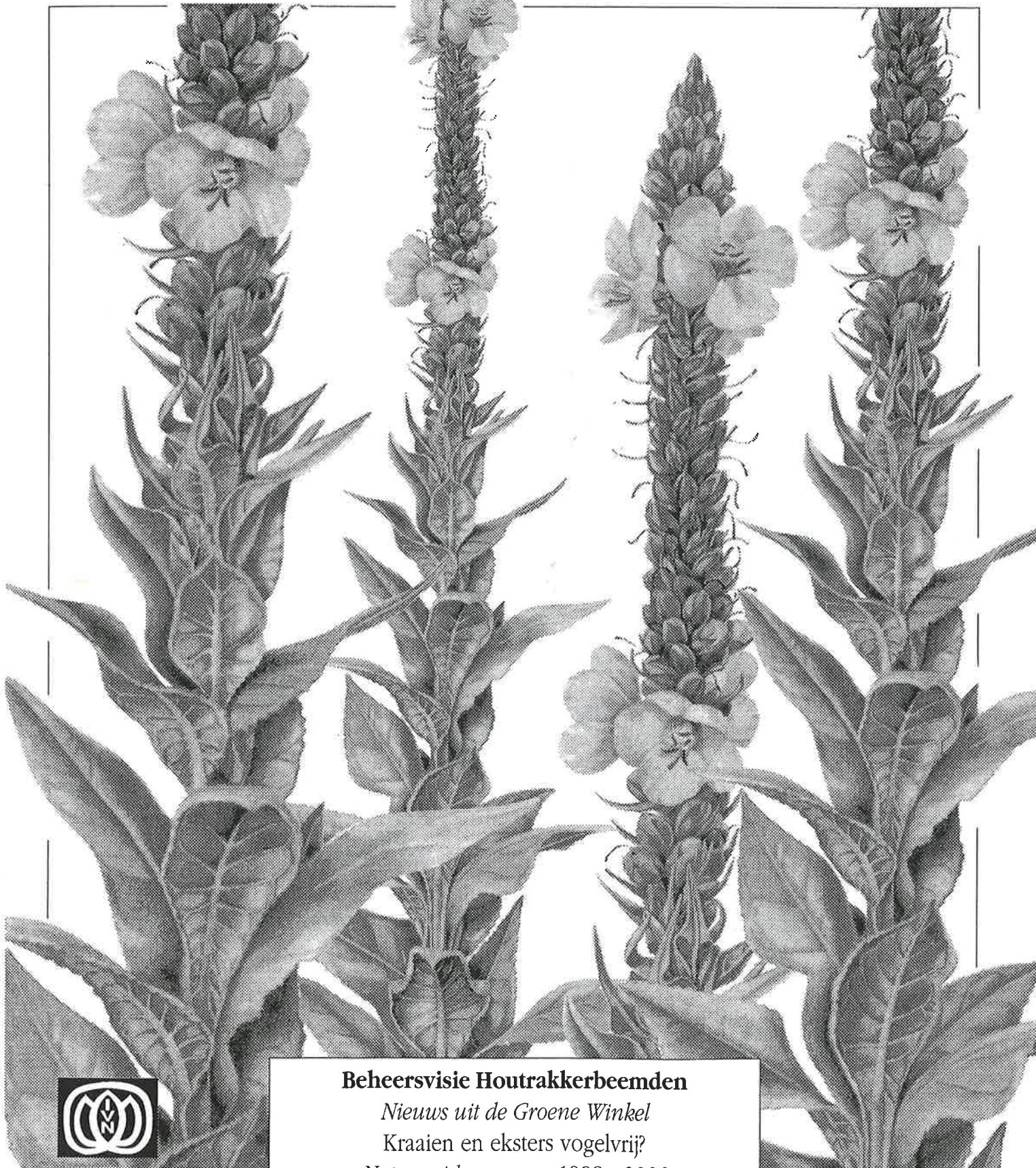
DE TOORTS

45

APRIL 1998, 16e JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

Beheersvisie Houtrakkerbeemden

Nieuws uit de Groene Winkel

Kraaien en eksters vogelvrij?

Natuurgidsencursus 1998 - 2000

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Haarlem en omstreken. Het IVN Vereniging voor natuur- en Milieueducatie is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR VAN DE AFDELING HAARLEM EN OMSTREKEN

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023 5312427

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023 5331557

2e secretaris

Vakant

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem

Leden:

L. van der Brugge, Gen. Bothastraat 91, 2021 JS Haarlem, Tel. 023 5261584

Mw. A. Wegman, C.Koetsstraat 58, 2036 AB Haarlem, Tel.023 5352224

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Leo van der Brugge, Tel. 023 5261584

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooymans, Tel. 023 5286186

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023 5247437

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023 5352224

Werkgroep Kinderen: Wil Stumpe, Tel. 023 5374168

Werkgroep Tentoonstellingen: vacant

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023 5280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023 5291207

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 30,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN-afdeling Haarlem en Omstreken.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Materiaalcoördinator

Annelies Botschuyver, Tel. 023 5317756

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023 5331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Theo Litjens

Redactieadres

Theo Litjens, Heemstedse Dreef 293, 2101 KJ Heemstede, Tel. 023 5280173

Distributie van "De Toorts"

Tel. 023 5263735

INHOUD

In herinnering aan Jacques de Jong namens de Toortsredactie	4
In memoriam Jacques de Jong namens het Bestuur	5
Natuurgidsencursus 1998 - 2000	6
Buurtgenoten	7
Wijzigingen ledenbestand	9
Enquête	9
Bericht Werkgroep Publiciteit	9
Kraaien en eksters vogelvrij?	10
Gidsen op 't spoor - De Spitsmuis	11
Nieuws uit de Groene Winkel	12
Gidsenperikelen	13
Kinderhoek	14
Nieuwe uitgaven	16
Lokale Agenda 21	17
"Wist u dat?"	18
Waar moet dat heen	19
Pieter Vermeulen Museum	20
Nationaal Park Zuid-Kennemerland - Persbericht	21
Nationaal Park Zuid-Kennemerland - Excursies	22
Beheersvisie Houtrakkerbeemden	23
De Heimanshof	24
Activiteitenprogramma Voorjaar/Zomer 1998	25/26

VAN DE REDACTIETAFEL

In de algemene ledenvergadering op 10 maart j.l. werden door de Toortsredactie in het kort toegelicht het jaarverslag over 1997 en de plannen voor 1998. Voor onze lezers die niet bij die vergadering aanwezig konden zijn volgt hier die verkorte toelichting.

Jaarverslag 1997

Vormgeving, opmaak en inhoud gaven geen wezenlijke veranderingen te zien ten opzichte van 1996.

De oplagegrootte is wat gezakt ten opzichte van 1996. De hoeveelheid kopij was wel voldoende om tot een redelijke vulling van ons blad te geraken, maar er is nog steeds sprake van een marginale situatie. Deze komt o.a. tot uiting in een nagenoeg lege reserveringsportefeuille.

De organisatie van de enquête heeft extra kosten met zich meegebracht.

In het augustusnummer 1998 doet de redactie uitgebreid verslag van de enquêteresultaten.

Het nieuwe landelijke IVN-beleid, gefocust op het thema "Water natuurlijk", heeft ook voor de Toortsredactie intensivering van het werk betekend.

Dat zal ook voor 1998 en volgende jaren het geval zijn.

Plannen 1998

Nadere uitwerking en selectie van de vele suggesties en voorstellen die door de inzenders van de enquête gedaan zijn.

Het landelijke thema "Water natuurlijk" zal zijn weerslag hebben op zowel de inhoud als de opmaak van de Toorts.

De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 3 juli 1998

Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

IN HERINNERING AAN JACQUES DE JONG

In de morgen van 21 maart j.l. bereikte ons het bericht van Jacques' overlijden. Al langere tijd door een ernstige en agressieve ziekte aangetast, waarvan hij, ondanks zijn positieve en moedige opstelling in een ongelijke strijd verloor. De herinnering aan een man als Jacques is door vele facetten gemarkeerd. Hij kon veel en had ook veel activiteiten binnen meerdere organisaties, steeds ten dienste van anderen, niet primair gericht op eigen glorie, bescheiden en gedegen werkend.

Het ligt niet op de weg van de Toortsredactie hier al die activiteiten de revue te laten passeren. Wel steekt er, althans voor ons, duidelijk één bovenuit. Dat is zijn werk voor de Toorts, dat hij samen met zijn coördinatorschap van de Werkgroep Tentoonstellingen (beide in het Bestuur van ons IVN) vertegenwoordigde sinds februari 1992.

In het voorjaar van 1986 werd de redactie benaderd door Plien Peters, toenmalig coördinator van de werkgroep Cursussen met de mededeling: "Ik weet een uitstekende versterking voor jullie redactieteam". Dat was een schot in de roos! Reeds in het augustusnummer van de Toorts 1986 verscheen er een geestig, in prachtig handschrift geschreven, gedicht van Jacques ter afsluiting van de Groencursus 1985-1986.

Sindsdien werd Jacques bekend, niet alleen door zijn virtuoze en geestige tekeningen, maar vooral door een stroom bijdragen op velerlei gebied, zoals: zijn rubrieken "Wist u dat" en "Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden". Maar evenzeer liet hij

van zich weten door middel van tientallen artikelen over zeer uiteenlopende onderwerpen, steeds relatie hebbende met de actualiteit. Ook gaf hij zijn aandacht en tijd aan herredactie, bewerking en uittypen van "enigszins" moeilijk te verwerken kopij.

Naast het inhoudelijke, redactionele werk was Jacques ook actief op andere gebieden wat de Toorts betreft, zoals het vertegenwoordigen van het redactie-adres voor alle aan te leveren kopij, waaraan hij uit eigen initiatief de consequentie verbond, die kopij waar mogelijk voor te bewerken. Ook aan de opmaak van de definitieve kopij voor de drukker besteedde hij veel van zijn kritische aandacht, steeds met een groot gevoel voor de kwaliteit van uitvoering.

Met een nuchtere opsomming van een aantal wapenfeiten alleen zouden we tekort doen aan de mens Jacques de Jong. In de vele redactievergaderingen was hij onmisbaar om met gevoel voor humor mee te werken aan een ontspannen en gezellige sfeer, steeds met aandacht voor het hoofddoel: het verzetten van het noodzakelijke werk.

Een goede vriend, een plezierig en creatief mens is nu weg, voorgoed uit ons midden. In dierbare herinnering zijn wij dankbaar dat wij hem zo lang, maar toch veel te kort, in ons midden hadden. Hij ruste in vrede.

namens de redactie
Theo Litjens

In memoriam Jacq. de Jong

Op woensdag 25 maart jl. hebben we afscheid genomen van ons lid en medebestuurslid Jacques de Jong. De zon scheen die dag over Driehuis/Westerveld op een manier zoals Jacq. het zich gewenst zou hebben; een mager zonnetje, niet al te zeer aanwezig. Er waren veel mensen gekomen om Jacq. de laatste eer te bewijzen. Hieruit bleek maar weer eens hoe geliefd Jacq. was in de natuur- en cultuurwereld van Haarlem en omstreken.

Wij hebben Jacq. leren kennen als een ongelofelijk actief lid. Naast zijn activiteiten voor de Toorts was hij ook actief in de Werkgroepen Tentoonstellingen en Groene Winkel. Daarnaast maakte hij talloze illustraties en tekeningen voor velerlei activiteiten. Jacq. was ook een zeer gewaardeerd bestuurslid. Met zijn humor wist hij vaak de scherpe kanten van tegenstellingen weg te nemen en de zaak te relativieren.

In januari werd Jacq. ziek en voor een paar dagen opgenomen in het ziekenhuis. Twee maanden later is hij, veel te vroeg, maar vredig in huiselijke kring overleden. Jacq. is 71 jaar geworden.

Op Westerveld zong die dag een Europese Kanarie, een zeldzaamheid in deze contreien. Wij zagen er de symboliek van in en willen Jacq. zo blijvend herinneren.

Namens het bestuur
Fred Hagens, voorzitter

Natuurgidsencursus 1998-2000

Zoals reeds aangekondigd in de vorige Toorts start de cursuswerkgroep van onze afdeling op maandag 7 september met een gidsencursus. Deze cursus duurt tot juni 2000. Het hoofddoel van de Natuurgidsencursus is het opleiden van actieve IVN-ers. Een cursist leert samen met anderen natuur- en milieueducatieve activiteiten opzetten. Tijdens de tweejarige opleiding wordt naast het geven van kennis over natuur, milieu en de eigen streek, gewerkt aan het samenwerken met anderen, een bewuste houding ten opzichte van natuur en milieu en het bijbrengen van vaardigheden in het organiseren en uitvoeren van IVN-activiteiten.

Inhoud

Deze keer wordt voor het eerst het herziene cursusboek gebruikt. De lesstof is daarin verdeeld in 6 blokken en daar tussendoor zijn de diverse educatieve vaardigheden gepland. Onderwerpen van de cursusblokken zijn: natuur in de woonomgeving; flora en fauna nader bekeken; ecologie, over netwerken en relaties; ecologie en landschappen. En tenslotte het blok mens, milieu en maatschappij. Onderwerpen van dit blok zijn als een rode draad in de gehele cursus terug te vinden.

Lestijden

In een maand wordt er een maandagavond en een zaterdag les gegeven. Op de zondagmorgen volgend op een avondles wordt een excursie gegeven. De avondlessen lopen van 19.45 tot 22.15 uur. De zaterdag loopt van 10.00 tot 16.00 uur. De meeste lessen worden gegeven in het natuur en milieucentrum Ter Kleef aan de Kleverlaan te Haarlem.

Kosten

De kosten van deze cursus zijn f 300,00 exclusief het lidmaatschap van het IVN.

Informatieavonden

Op woensdag 13 mei en maandag 18 mei worden in het NMCentrum Ter Kleef informatieavonden gegeven. Aanvang 20.00 uur tot 21.30 uur. Op deze avonden kunnen cursisten zich ook inschrijven. Na inschrijving vindt er altijd ook nog een in-take gesprek plaats om teleurstellingen van zowel de kant van de docenten(/ afdeling) als cursisten te voorkomen.

sisten zich ook inschrijven. Na inschrijving vindt er altijd ook nog een in-take gesprek plaats om teleurstellingen van zowel de kant van de docenten(/ afdeling) als cursisten te voorkomen.

Meer informatie en/of inschrijven?

Voor meer informatie over de cursus kunt u Anneke Wegman bellen, telefoon 5352224. Inschrijven kan zowel telefonisch als schriftelijk bij Ria van Gils, Prof.van de Waalstraat 40, 2014 EG Haarlem, telefoon: 5247210.

Buurtgenoten

De buurtgenoot van deze aflevering is een bekende Nederlander. Iedereen heeft hem wel eens opgemerkt, menigeen vindt hem een griezel. Dat laatste komt doordat hij nogal hoog op de acht poten staat, en deze lange stelten wekken vaak rillingen op (en niet alleen bij dames, zoals een naslagwerk enigszins seksistisch beweerde). Hoewel deze langbenige buur zijn activiteiten graag in het nachtelijk duister uitvoert is hij ook overdag vaak waar te nemen. Meestal in ruste op een beschaduwde plek. Ondanks zijn voor sommigen afschrikwekkend uiterlijk is hij een onschuldig en onschadelijk wezen. Ik laat dan ook gaarne het doek opgaan voor het optreden van de familie Hooiwagen.

Familiebanden

De hooiwagens maken deel uit van de immens grote club der ongewervelden, waar toe 95% van het dierenrijk behoort. Pratende primaten hebben ze ingedeeld in de klasse van de spinachtigen (Arachnida). Hiertoe behoren ook de spinnen, schorpioenen, mijten, teken en nog wat ander klein spul. Binnen de spinachtigen mogen de hooiwagens aanspraak maken op de familienaam Opiliona. Wereldwijd komen er ca. 3200 soorten hooiwagenachtigen voor, waarvan er in de gemiddelde streken slechts 1000 soorten de dienst uitmaken. In de Lage Landen hebben "slechts" twintig soorten een poot aan de grond gekregen. Vrees niet, ik zal ze echt niet allemaal gaan bespreken.

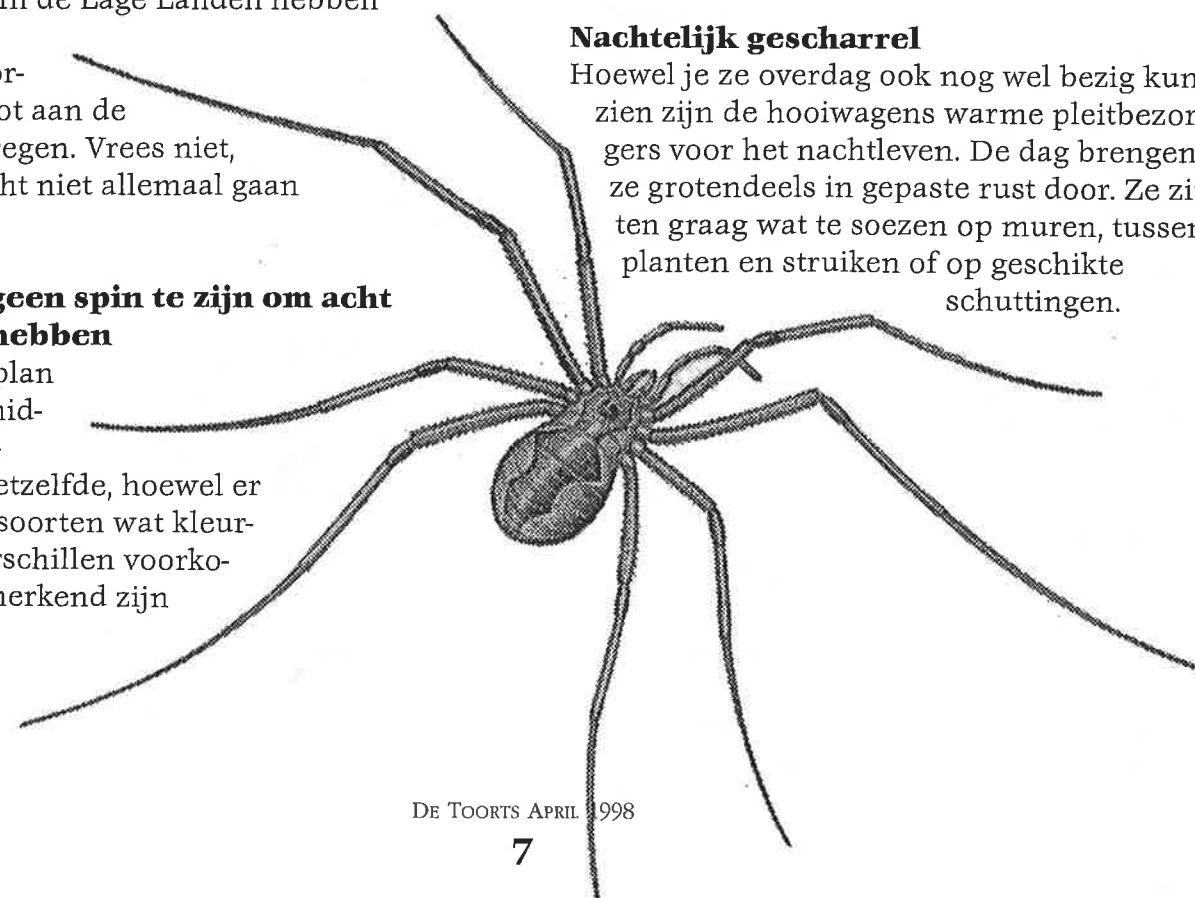
Je hoeft geen spin te zijn om acht poten te hebben

Het grondplan van de gemiddelde hooiwagen is hetzelfde, hoewel er binnen de soorten wat kleuren en maatverschillen voorkomen. Kenmerkend zijn wel de vier

paar zeer lange looppoten. Tussen deze benenpracht piept een klein, rond tot ovaal lijfje tevoorschijn. Dat lichaampje bestaat uit één stuk, en daarmee verschillen ze van hun neven de spinnen. Die hebben een duidelijk kop- en borststuk. Er zijn nog meer verschillen: hooiwagens hebben geen gifklieren, geen spintepels en geen batterij ogen. De twee kijkers die ze bezitten bevinden zich op een handig oogheuveltje boven op het lijf. De ware hooiwagen heeft niet alleen lange poten, maar het tweede paar is altijd (nog) langer dan de overige onderdanen; het hooiwagenkenmerk bij uitstek.

Nachtelijk gescharrel

Hoewel je ze overdag ook nog wel bezig kunt zien zijn de hooiwagens warme pleitbezorger voor het nachtleven. De dag brengen ze grotendeels in gepaste rust door. Ze zitten graag wat te soezen op muren, tussen planten en struiken of op geschikte schuttings.

Pas als het donker wordt gaat de hooiwagen in de benen, op zoek naar een smake-lijke hap, een goede slok water en een helder plasje voor een after dinner reinigings-ritueel.

Een voedzaam maaltje

Iedere hooiwagen omarmt het principe dat je zonder vlees toch iets blijft missen. Het zijn geen kieskeurige eters: ze doen zich graag tegoed aan rupsen, spinnen, mijten, pissebedden, duizend- en miljoenpoten en ander klein grut. Maar ook schimmels en rot-tend plantaardig materiaal werken ze zonder commentaar naar binnen.

Van zijn ogen moet de hooiwagen het bij de jacht niet hebben. Licht en donker onder-scheiden kan hij nog wel, maar verder zijn de optische vaardigheden aan de magere kant.

De reuk- en tastzintuigen op de tasters bij de mond en op het tweede paar poten zijn echter prima ontwikkeld. Hiermee omzeilt de hooiwagen obstakels en vindt hij moeite-loos de weg naar een onwillige maar smake-lijke prooi.

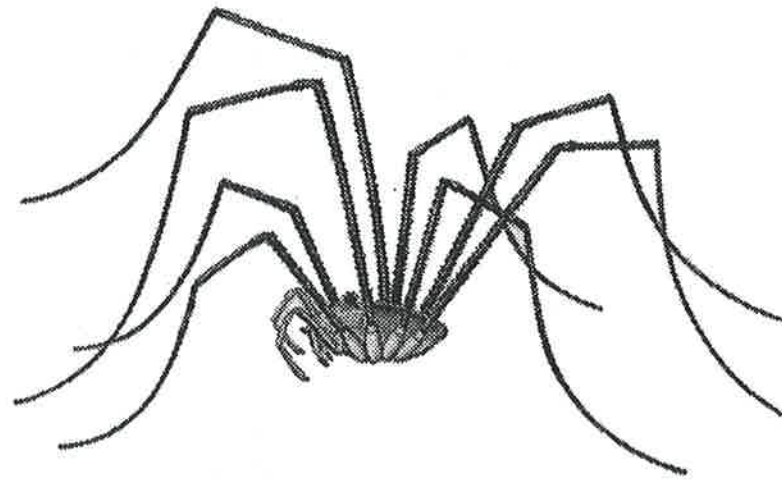
De directe aanpak

Als je geen gif hebt en geen zijden dwang-buis kunt spinnen om je maal in spe wat gezeglijker te maken moet je er direct op afstappen. De hooiwagen grijpt zijn slacht-offer stevig vast met poten en tasters (de pal-pen). Met de schaarachtige voorste ledema-ten (de cheliceren) wordt de buit in pasklare brokjes gescheurd en verknipt en naar bin-nen gewerkt. Na een copieus maal zorgt de propere hooiwagen ervoor dat zijn poten en scharen weer brandschoon worden gewas-sen.

Laat je een poot uitdraaien

Er zijn genoeg beesten die een mond vol hooiwagen wel weten te waarderen. Egels, vogels, hagedissen, kevers en spinnen zijn enkele liefhebbers. Onze held heeft echter een paar geheime wapens. In zijn hele lijf zit-ten stinkklieren die onsmakelijke stoffen produceren zodra de nood aan de man komt. En hij heeft nog meer in de trucendoos zit-ten. Als de hooiwagen wordt beetgepakt kan hij een of meer poten loslaten en de kuierlat-

ten nemen. De poot groeit niet opnieuw aan, zodat hij dit kunststukje niet te vaak uit moet voeren. Maar zolang hij zijn tweede poten-paar houdt kan de hooiwagen nog aardig benen maken en zijn weg vinden in het leven.

Sex zonder poespas

Hooiwagens zijn voornamelijk met zichzelf bezig, maar in het kader van de geslachtelij-ke voortplanting moeten de beide seksen wel eens wat regelen. Er is echter geen sprake van seksuele hooibroei. Twee volwassen hooiwagens komen elkaar tegen en besteden geen tijd aan rituele flauwekul. Ze gaan met de koppen naar elkaar toe staan en het klei-nere kereltje deponeert met een lange sper-mabuis het benodigde materiaal in de geslachtsopening van het vrouwtje. Daarna gaat hij op zoek naar een andere willige lang-been. Geen drama, geen mannenverslinderij dus.

Zij zet de eieren (en dat kunnen er honder-den zijn) met haar legboor af in spleten, onder stenen, schors of onder de grond. Vaak gebeurt dit in de herfst. De volgende generatie hooiwagens ziet in de lente het levenslicht en staat direct op eigen benen.

Tot besluit...

De meest bekende hooiwagen is Leiobunum rotundum. Deze heeft een klein bruin lijf en zeer lange zwarte poten. Hij wordt ook vaak vadertje langbeen genoemd en hij scharrelt dag en nacht rond tussen struiken en plan-ten. Hooiwagens mogen een vleesgeworden nachtmerrie lijken, maar ze zullen u niet schaden. Laat ze maar schuiven.
Y. Beerhuizen

Wijzigingen Ledenbestand

Nieuwe leden

Fam. Bron
Graan voor Visch 138 14
2132 VN Hoofddorp
tel: 023 5614151

Mw. J. Bruin
Marnixstr. 27
2023 RA Haarlem

Dhr. B.L.M. Buennemeyer
Herenweg 71-5
2105 MD Heemstede
tel: 023 5291543

Mw. K. Leliveld
Hoofdweg 65 III
1058 AX Amsterdam

Nieuwe donateurs

Fam. Emond-Jans
Jan van Galenstr. 10
2014 AJ Haarlem
tel: 023 5244183

Fam. Kroezen
Ijssellaan 31
2105 VA Heemstede
tel: 023 5287105

L.A. Lanberts-Klimmert
Karel Doormanstr. 4/2
2041 HD Zandvoort
tel: 023 5720055

Mw. A.W.C. Siemers
Zaanenstr. 25 rd
2022 CK Haarlem
tel: 023 5380849

Mw. M.J. van Tiggelen
Lorentzplein 14
2012 HG Haarlem
tel: 023 5318186

Adreswijzigingen

Mw. R. van den Assem (L)
nieuw adres:
Bosboomstr. 2c
3582 KG Utrecht

Dhr. J. Hartog (L)
nieuw adres:
Chopinlaan 27
2102 XK Heemstede

Mw. R. Hoekstra (L)
nieuw adres:
Nijenburg 85
2135 AM Hoofddorp

Mw. C. Koehler (L)
Nieuw adres:
Kweektuinstr. 34
2023 WL Haarlem

Dhr. P. de Vocht (L)
nieuw adres:
v. Oosten de Bruijnstr. 207
2014 VR Haarlem

E.J.M. Vogelsang (L)
nieuw adres:
Meervlietstr. 26-28
1981 BM Velsen-Zuid

Opgezegd

Dhr. P. Thomas (L)
Mw. I. Kloeg (D)
Mw. G. Rijkema (D)
Dhr. L. Schol (D)

Overig

Mw. M. v.d. Eem
v.d. Eemlaan 18
2105 XA Heemstede
Van lid naar donateur

ENQUÊTE

Met het decembernummer van de Toorts ontving u tevens een enquêteformulier met bijbehorende portvrije envelop. Ondertussen is de uiterste inleverdatum van 1 februari alweer enige tijd gepasseerd, wat de redactie aanleiding geeft u alvast iets te laten horen. In het augustusnummer zal de redactie in uitgebreide zin op de enquête-resultaten ingaan.

In totaal werden 279 formulieren aan leden en donateurs toegezonden. Het aantal antwoorden bedraagt 115, ofwel 41% van het aantal verzonden exemplaren. De redactie constateert met vreugde dat deze respons buiten verwachting groot is, hoewel het natuurlijk altijd beter had gekund (ca. 60% heeft niet gereageerd). Uiteraard wil de redactie allen die de moeite namen de enquête in te vullen en terug te sturen zeer hartelijk bedanken voor hun moeite.

Theo Litjens

Bericht Werkgroep Publiciteit

De Werkgroep Publiciteit vraagt uw aandacht voor het volgende:

Aan de coordinator van een excursie wordt vriendelijk verzocht mee te werken aan het invullen van de voorbedrukte evaluatie-formulieren en deze op te sturen middels bijgevoegde enveloppe naar Leo van der Brugge.

Ook het uitdelen van ons excursieprogramma aan deelnemers die geen IVN lid zijn wordt door de werkgroep zeer op prijs gesteld.

De evaluatie-formulieren en het excursie-programma zijn verkrijgbaar bij:
Emmy van de Wiel, Trompstraat 51,
Haarlem, Tel.023-5246723

Ziet de desbetreffende coordinator geen kans deze formulieren zelf op te halen, dan stuurt Emmy die op. E.e.a. is belangrijk om enig inzicht te verkrijgen door welke media-bron de bezoeker op de hoogte was van een activiteit.

Met vriendelijke groet namens werkgroep Publiciteit, Cock Meijer

Kraaien en eksters vogelvrij?

De in het artikel genoemde argumenten komen in het kort hier op neer:

- kraaien en eksters zijn roofzuchtige dieren
- het water-en weidevogelbestand dreigt uit evenwicht te geraken

Anderzijds wordt over de "roofzuchtige" bijdrage van eksters en kraaien relativerend gesproken, omdat een deel van de blaam op het conto komt van vossen, verwilderde katten en roofvogels zoals torenvalk, ransuil en kiekendief.

De Stichting Zuid-Kennemerland, waarin ook het IVN is vertegenwoordigd, reageerde op 23 december 1997 in een uitgebreid schrijven, gericht aan het Recreatieschap op de voorgenomen acties en de daarvoor aangevoerde argumenten. Kort samengevat:

- Afschot zal weinig doeltreffend blijken (betreft winterpopulatie tot 15 maart van elk jaar).
- Aanplant van hoog opgaande bosschages in een veenweidegebied bevordert de voor kraaiachtigen gunstige biotoop.
- Ontwikkeling van een gunstige biotoop voor een grote dichtheid van water- en weidevogels moet ter hand worden genomen.
- De term "roofzuchtige dieren" is onterecht en onjuist. In de natuur geldt het "eten en gegeten worden".
- De stichting tekent protest aan tegen het voornemen van afschot.

Bovengenoemde publicaties brachten mij een jaren geleden verschenen studie in het "Vogeljaar" in herinnering. Het gaat om het artikel "De voedselkeuze van de ekster in het Nederlandse duingebied", gepubliceerd in het "Vogeljaar" van augustus 1981 (29e jaargang nr. 4). De auteur W.D. Denneman doet uitgebreid verslag van zijn onderzoek gebaseerd op twee methoden, namelijk observatie in het veld en maagonderzoek aan afgeschoten eksters. Samengevat komen de conclusies van deze studie hierop neer:

In het Haarlems Dagblad en de IJmuider Courant van 25 november 1997 verscheen een artikel over het voornemen van het Recreatieschap Spaarnwoude om kraaien en eksters te gaan afschieten i.v.m. vermeende overlast. Het afschot zou tenminste over een periode van vijf jaar moeten worden doorgezet, waarna de resultaten zouden worden gezien.

- Het voedsel bestaat voornamelijk uit plantaardig materiaal en insecten.
- Uit de gemiddelde kwantitatieve analyse van de maaginhouden blijkt slechts 0,07% betrekking te hebben op zangvogels (resten van veren, botjes, eierschalen).
- De vermeende kwantitatieve schade die aan de broedvogelpopulatie zou worden toegebracht kon niet worden aangetoond.
- Op basis van bovenstaande gegevens van het maagonderzoek en uit de literatuur hierover moet de conclusie worden getrokken dat afschot van de eksterpopulatie om redenen van bedreiging van de broedvogelstand onnodig is en niet in overeenstemming met de feiten.

Tevens is door Denneman een vergelijking gemaakt tussen eigen onderzoeksresultaten in het duingebied met die van Kampereiland, een biotoop met weiden en houtsingels. De resultaten geven beide globaal hetzelfde beeld.

De moraal van het verhaal zou in twee punten kunnen worden gekarakteriseerd:

- Het Recreatieschap zou er goed aan doen alvorens tot daden over te gaan kennis te nemen van de ongetwijfeld uitgebreide literatuur, en wel recenter dan uit 1981.
- Wellicht biedt het geschetste vraagstuk mogelijkheden voor een aanvullend onderzoek bijvoorbeeld door de maaginhouden van de in het eerste jaar van afschot (als men daartoe mocht besluiten) beschikbaar gekomen eksters te analyseren.

Theo Litjens

Gidsen op 't Spoor

DE SPITSMUIS

DE SPITSMUIS

De spitsmuis behoort tot de orde van de insecteneters. In deze orde komen drie families in Nederland voor: 1 de egels

2 de mollen

3 de spitsmuizen

De spitsmuizen familie is verreweg de grootste van de drie. We kennen hier de bos-, de huis-, de dwerg-, de veld- en de waterspitsmuis. De verschillende soorten zijn vooral door hun biotoop te onderscheiden. Ze verschillen van de muizen doordat de neus verlengd is tot een slurfje, ze hebben kleine oortjes en een fluweelachtige dichte pels (als bij de mol). Verder hebben ze een stinklier (muskusgeur) onder hun staart en hebben hun tanden en kiezen rood/oranje puntjes.

Vijanden:

Uilen, vooral de kerkuil, vos en kat. De uilen trekken zich niet van de muskuslucht aan, maar de vos en kat zal de spitsmuis niet opeten, voor het beestje is het dan al te laat.

Voedsel:

Wormen, insecten, slakken, spinnen, schaaldieren, maar ook aas en zaden als de nood aan de man is. Het zijn zenuwachtige roofdiertjes die erg veel voedsel nodig hebben. Ze huppelen of lopen en zijn altijd in beweging. Ze hebben een hartslag van ongeveer 1000 per minuut en moeten, om de snelle verbranding bij te houden ongeveer hun eigen lichaamsgewicht per dag eten (4-8 gram). Dit komt ook omdat hun voedsel niet erg voedzaam is. Bij voedseltekort sterven ze snel.

Levenswijze:

Ze houden geen winterslaap en gaan meestal tegen de schemering op jacht. Ze leven solitair, alleen gedurende de paartijd zijn families samen tot ongeveer zeven weken na de geboorte. De jongen worden naakt geboren en worden drie weken gezoogd. Ze hebben 3 a 4 nesten per jaar. Spitsmuizen worden ongeveer drie jaar oud. 4,5 - 9 cm groot.

In een braakbal van een uil is een spitsmuizenschedeltje te herkennen omdat ze géén jukbeen hebben en in de onderkaak zijn de snijtanden naar voren gericht waardoor ze als het ware de kaak verlengen. De uiteinden van de tanden zijn dikwijls rood.

Veldspitsmuis

Literatuur: Thieme's dierengids
Lexicon inheemse dieren
Grote dierenencyclopedie
Wat is dat voor een dier?

J.Zahradnik/J.Cihar
A.Kelle/H.Sturm
Maurice Burton
M.IJsseling/A.Scheygrond

Anneke Hauët

De Groene Winkel is aanwezig op verschillende activiteiten in 1998, raadpleeg hiervoor het activiteitenprogramma van de Toorts.

Weidevogels in beeld

Handig meeneemboekje volledig in kleur met handige zoekkaart voor meer plezier aan onze weidevogels. **Nu in de Groene Winkel verkrijgbaar voor f 8,95.**

Bug Patrol Loop

Halfrond kokertje met broekband-clip, deksel met luchtgaatjes. Loop is verschuifbaar. Speciaal voor insekten, vergroot ca. 3 keer. **Nu in de Groene Winkel verkrijgbaar voor f 6,25**

Troetels

Een setje van 6 kaarten met afbeeldingen van kikkers die als minibouwplaat eenvoudig in elkaar te zetten zijn. Een leuk cadeautje! **Nu in de Groene Winkel verkrijgbaar voor f 5,75**

Register van de flora

Nu weer verkrijgbaar, 2e druk, het praktische register waarmee op wetenschappelijke en op Nederlandse namen alles is terug te vinden. **Nu in de Groene Winkel verkrijgbaar voor f 24,95**

Het Natuurboek voor Kinderen

In september uitgegeven met medewerking van Natuurmonumenten en het IVN. Dit is een helemaal in Nederland gemaakt boek, vol leuke verhalen over de natuur en allerlei ideeën voor praktische onderzoekjes. Geschreven door Bas van Lier en geïllustreerd door Henk Kneepkens. **Nu in de Groene Winkel voor IVN leden f 16,50**

Verjaardag kalender Oecologische Flora

Met deze Flora verjaardag kalender kunt u extra genieten van de mooiste aquarellen van wilde planten en insekten uit de serie van de Oecologische Flora. Door het mooie kleurengebruik en de perfecte details zijn de illustraties een lust voor het oog. Een maand per pagina. **Prijs in de Winkel f 22,95.**

Het Bomenboekje

In het Bomenboekje staat van alles over veel voorkomende bomen. Het gaat vooral over de betekenis van bomen voor insekten, vogels en mensen. En natuurlijk is er in te vinden hoe je de hoogte van een boom meet en hoe je leuke dingen van boomvruchten kunt maken. **Prijs in de Groene Winkel f 4,95.**

Vademecum wilde planten

Een onmisbaar boek voor ecologisch beheer van wilde planten en vegetaties, geschreven door een expert bij uitstek, Arie Koster. Dit is het eerste boek in West-Europa waarin van iedere plantensoort wordt opgegeven welk beheer nodig is voor haar instandhouding. Dit boek is heel sterk op de praktijk van het stedelijk groen gericht. Verder wordt voor veel soorten opgegeven in welke situaties ze kunnen worden toegepast. 320 foto's, 80 tekeningen, 256 blz. **Prijs in de Groene Winkel f 32,95.**

Het Kringloopboek

Dit jeugdboek vol tekeningen van Pat Cupples en geschreven door Beth Savan gaat over verschillende kringlopen, over kleine of grote cycli van b.v. water, voedingsstoffen en zuurstof. Ook dit boek geeft tips over wat je zelf kunt doen, met ruim 20 experimenten die je zelf kunt uitvoeren. 96 pagina's. **Prijs in de Groene Winkel f 28,95.**

Voor vragen over bovenstaande artikelen en/of aankopen kunt u bellen met Cock Meijer, tel 023-5247437 (tussen 18.30 en 19.30 uur.)

Gidsenperikelen

Ik had beloofd in deze Toorts verslag uit te brengen over de resultaten van de enquête, die we alle gidsen afgelopen september hebben toegestuurd. De opzet was om meer gidsen bij het echte werk te betrekken. Zou dat lukken, dan konden we met meer vrouw/mankracht misschien een groter publiek bereiken.

Deze redenering was gebaseerd op het succes van de excursies in Wandelbos Groenendaal in het afgelopen jaar. Daarbij hadden we steeds een opkomst van meer dan 30 deelnemers per excursie en dat nog voor het grootste deel niet-IVN-ers.

In totaal hebben 17 gidsen de vragenlijst geretourneerd, ofwel ruim 40% van het aantal actieve gidsen.

Wat hun voorkeur betreft scoren duinen en landgoederen het hoogst, maar omdat we langbestaande vaste excursieprogramma's niet willen doorkruisen, beperken wij ons voorlopig tot de landgoederen.

Met de gidsen die zich daarvoor hebben aangemeld willen we nu proberen of we op het landgoed Leyduin, dat in tegenstelling tot Groenendaal **niet** vlakbij een woonwijk ligt, een vergelijkbaar resultaat kunnen behalen. De hiervoor nodige actie loopt al.

Dertien inzenders vonden het nuttig om eens met een andere gids mee te lopen, waarvan er 7 de leiding opeisten en er 6 genoegen namen met een assistentenrol. Alle dertien kunnen binnenkort een uitnodiging verwachten.

Op de vraag naar 'eigen suggesties' om een breder publiek te bereiken zijn een veelheid aan reacties binnengekomen. Er kwamen vier punten bovendien, die samengevat op het volgende neerkwamen:

1. Meer en duidelijker PR
2. Via de plaatselijke VVV-kantoren de toerist over onze activiteiten informeren
3. Bij 'wijk'-excursies omwonenden op de hoogte brengen d.m.v. een flyer in de brievenbus
4. De klant zijn wensen kenbaar laten maken door enquêteformulieren uit te delen tijdens excursies. De werkgroep excursies zal zich hierover beraden en waar nodig én mogelijk actie ondernemen.

Blijkbaar hebben onze gidsen weinig belangstelling voor een opwaardering van hun insectenkennis: voor de in Toorts 44 gemelde insectenexcursies hebben zich slechts 4 geïnteresseerden gemeld.

Voor de eveneens in Toorts 44 aangekondigde klapper heeft zich buiten de leden van de excursiecommissie zelf niemand gemeld. Wij gaan dan maar alleen met z'n vijven een dagje naar de Ardennen!?

Tot zover de excursiecommissie.

Gierzwaluwen

De Gierzwaluwwerkgroep Haarlem houdt vanaf maart 1998 een voorlichtingsactie in de Duvenvoordestraat en omgeving. Hier broedt één van de grootste kolonies van Haarlem. Het aantal zwaluwen neemt echter snel af. De belangrijkste oorzaak is het grote aantal renovaties dat hier plaatvindt. Door vernieuwing van daken gaan nestgelegenheden verloren, waarvan bewoners zich niet bewust zijn. In de Leidsebuurt en het Rozenprieel zijn hierdoor nauwelijks nog gierzwaluwen over. De actie richt zich vooral op het verstrekken van informatie aan buurtbewoners, de wijkraad en aannemers. Het betreft niet alleen achtergrondinformatie over de gierzwaluw, maar ook bouwtechnische zaken. De vorm waarin de informatie wordt gegoten is een folder, lezingen en een expositie. De werkgroep vraagt bij de gemeente Haarlem en de provincie Noord-Holland subsidie aan om de actie te bekostigen. Voor info: Natuur en Milieucentrum Ter Kleef, 023 5258181 na 1 maart 51146440.

Natuurlijk tuinieren

Het evenement "Natuurlijk Tuinieren" blijft een succesnummer van Natuur- en Milieucentrum Ter Kleef. Op zaterdag 9 mei van 9.00 tot 16.00 uur wordt deze jaarlijkse planten- en informatiemarkt voor de zesde keer gehouden. Dit keer wordt bijzondere aandacht besteed aan 'klimplanten'.

Op de plantenmarkt zijn vele soorten heemplanten en andere, bijzondere tuin- en kuipplanten te koop. Bij de heemplanten staat vermeld voor welke tuin de planten geschikt zijn (zon/schaduw, voedselrijk/voedselarm enz.) Op de informatiemarkt staan diverse stands van natuurverenigingen en clubs van planten- en tuinliefhebbers. U kunt antwoord krijgen op uw vragen over plantenziektes, bemesting, insectvriendelijke planten en nog veel meer. Zoals altijd worden ook dit keer kinderactiviteiten georganiseerd.

Tenslotte staat in de tentoonstellingsruimte de expositie 'Natuur in de buurt'. Deze is van 7 maart tot en met 1 juni te bezichtigen.

Op dezelfde dag, maar ook op zondag 10 mei van 10.00 tot 16.00 uur houdt Succulenta, vereniging van cactus- en vetplantenliefhebbers, een beurs op het terrein.

Kikker- of paddevisjes vangen

Als je eind maart / begin april gaat zoeken in kleine, ondiepe slootjes maak je veel kans dat je dikkopjes ziet zwemmen.

Het is erg leuk om er een aantal te vangen en thuis in een bak met slootwater te doen. Zo kun je van dichtbij goed zien hoe de dikkopjes zich ontwikkelen. Natuurlijk moet je wel goed voor de dikkopjes zorgen.

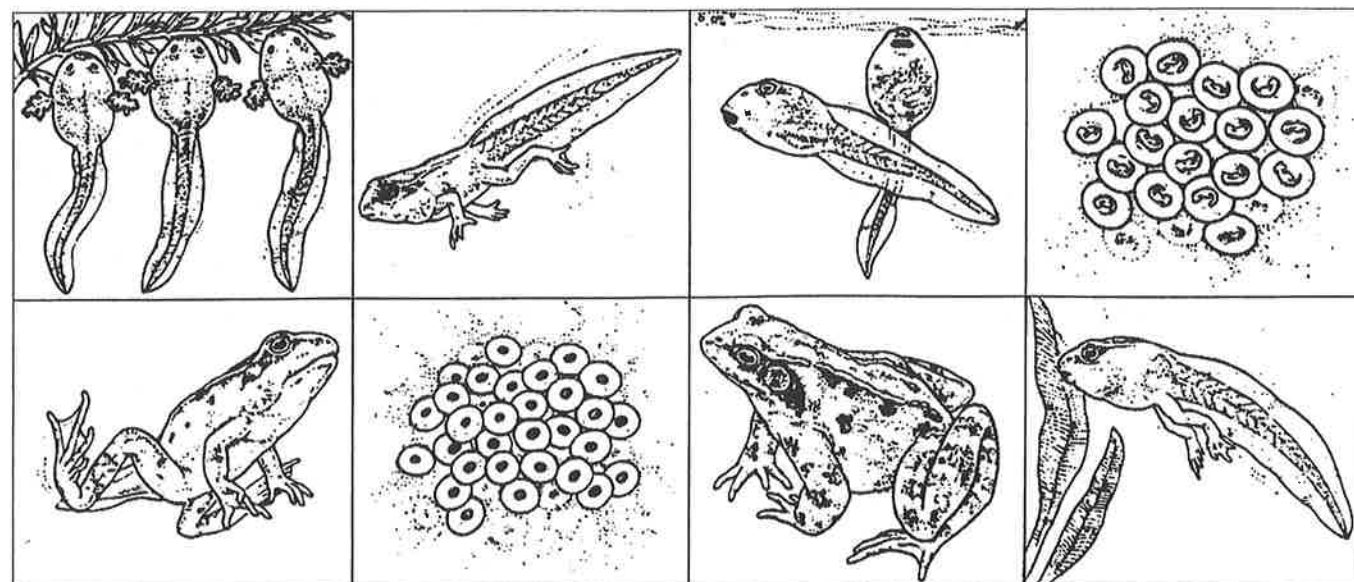
Verzorging van de visjes:

- Vul een glazen of plastic bak met een laagje slootwater van ongeveer tien centimeter.
- Doe er een steen of kei in, die net boven het water komt. Als de pootjes zich ontwikkelen, krijgen ze ook longen, dus moeten ze regelmatig boven water komen om te ademen.
- Ververs het slootwater om de drie/ vier

dagen, zodat er verse algjes en water-vlooien inzitten en doe er ook wat waterplantjes in. De dikkopjes leven van algjes en watervlooien.

- Doe er ook een plakje komkommer in. Hier zijn ze gek op. Ze raspen dit met hun bekjes helemaal leeg, totdat alleen het groene schilletje van de komkommer nog over is.
- Eerst zullen de dikkopjes achterpootjes krijgen en daarna pas voorpootjes.
- Als laatste verdwijnt het staartje. Zodra het staartje begint te verdwijnen, moet je ze terugzetten in de sloot waar je ze gevangen hebt. Anders is de kans namelijk erg groot dat ze dood zullen gaan.

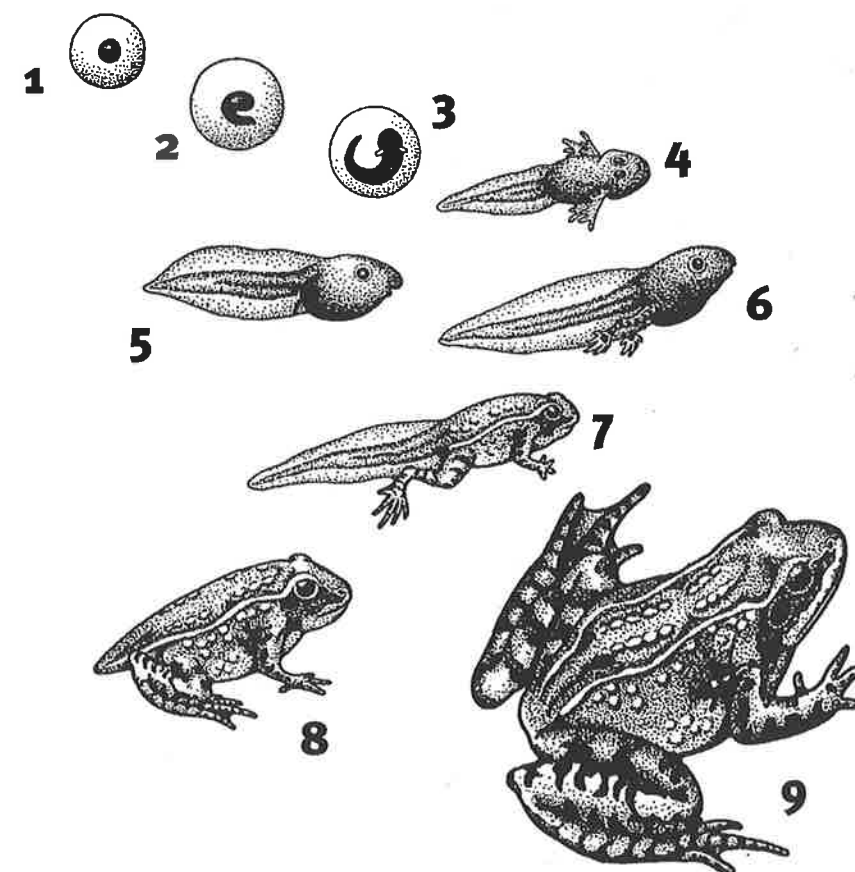
Geef ieder plaatje een nummer! Doe het zo, dat de plaatjes de goede volgorde krijgen.

Paddentrek

Nu de lente in aantocht is, kruipen de padden weer uit de grond, waar ze droog en veilig hebben overwinterd. Met zijn allen tegelijk trekken ze naar het water, waar de paring plaats zal vinden.

Hun jonkies worden geboren als visjes (dikkopjes), dus ze zijn voor de voortplanting aangewezen op het water.

De ontwikkeling van ei tot volwassen pad / kikker:

Padden zijn traag.

De vrouwtjes - die een stuk groter zijn dan de mannetjes - zitten vol eieren.

De mannetjes willen de eerste zijn om - zodra ze bij het water zijn aangekomen - de eitjes te bevruchten en kruipen dus zo snel mogelijk op de rug van het vrouwtje en klemmen zich aan haar vast. De vrouwtjes sjouwen de mannetjes dus met zich mee op hun reis naar het water.

Vaak moeten ze ook een drukke verkeersweg oversteken om bij het water te komen. Aangezien ze erg traag zijn, worden ze massaal platgereden door de voorbijkomende auto's.

Gelukkig worden de padden tegenwoordig een handje geholpen door de mensen, die ze de weg helpen oversteken.

Het landelijk IVN is met de watercampagne 1998-2000 goed op dreef aan het komen. Onlangs publiceerde het landelijk namelijk het IVN-dossier "Water natuurlijk".

Bij het doorbladeren van de map springen direct een paar zaken in het oog. Ten eerste wel de fraaie uitvoering in tweekleurig blauw; verder de zeer overzichtelijke indeling en last but not least de heldere, zeer praktisch ingedeelde teksten.

De hoofdbestanddelen van de publicatie zijn:

- **Ecologie**

- * Ecologie
- * Samenwerken aan water in de stad en op het platteland

- **Educatie**

- * Educatieve werkvormen
- * Waterthema's

- **Kadervorming**

- * Provinciale studiedag "Water in je omgeving"
- * Provinciale kadercursus "Watergids"

- **Begrippen en informatie**

- * Begrippenlijst
- * Adressenlijst

Elk van de vier hoofdstukken wordt door een tabblad in tweekleurig blauw voorafgegaan, steeds gevolgd door een inleiding, een leeswijzer, een inhoudsopgave en afgesloten met een literatuurlijst. Samenvattend zou ik willen zeggen: een prima publicatie, die een watercampagne met eveneens prima acties rechtvaardigt. Wie deze map wil aanschaffen kan dit doen via de Groene Winkel (Cock Meijer, tel: 023-5247437), of via het landelijk IVN, Amsterdam (tel: 020-6228115).

De kosten bedragen f21,-, over te maken in het laatste geval op giro 347147 t.n.v. het IVN, Amsterdam o.v.v. "Waterdossier".

Hoewel niet direct van een nieuwe uitgave gesproken kan worden, is het in het kader van het thema "Water" geheel passend om in aansluiting op het bovenstaande gewag te maken van het rapport "Meer natuur in Haarlem". Het rapport is uitgegeven door de afdeling Natuur en Landschap van de gemeente Haarlem, sector Natuur en Milieu. Het werd op 27 mei 1997 aangeboden aan het college van B & W en is intussen goedgekeurd door de commissie en de raad. Met de praktische aanpak is een start gemaakt.

De inhoud van dit rapport zal zeker IVN'ers in Haarlem en omgeving aanspreken omdat het hierbij gaat om de lokale ontwikkeling van natuur in en langs het water. In het rapport wordt een vijftal ontwikkelingstypen behandeld, te weten:

- Duinrellen (met schoon kwelwater uit de duinen)
- Geleidelijke oevers met waterplanten
- Drijfkillen (zie bv. Lijnbaansgracht in Amsterdam)
- Veenweidegebieden met poldersloten
- Kademuren

Bij elk type wordt een bespreking gegeven van de keuze, de aanpak en het met het type samenhangend beeld. Het bezoekadres van Natuur en Landschap is: Kleverlaan 9, Haarlem. Tel: 023-5258181

Theo Litjens

Lokale Agenda 21

In Heemstede

Immers met een inleiding over de achtergronden van agenda 21, hoe voortreffelijk en noodzakelijk ook, ben je eigenlijk nog niet veel verder dan het klaren van het voorterrein.

Voorlichting aan de bestuurders en de burgerij is slechts een eerste stap; de milieuraad verhuult dat ook niet. Ook het optreden van de goochelaar Piet Hart, die tot taak had

te proberen zinsbegoocheling in verband te brengen met de zin van duurzaam milieubeheer, hoe charmant ook gebracht, draagt nog niet veel bij om te komen tot een concrete praktische aanpak.

De behandelde onderwerpen waren:

- a. Wat is agenda 21?
- b. Wat is de eerste stap in de richting van een plaatselijk duurzaam milieubeheer?

Het is duidelijk dat de beantwoording van vraag b het kernpunt is bij het gestalte geven aan lokale agenda 21. Het beraad en de discussie die volgden leverden een aantal suggesties op, waarvan er één heel duidelijk voorafgaat aan het nemen van verdere stappen, namelijk het komen tot saamhorigheid en synergie tussen de mensen die wat moeten gaan doen.

Voorts werd het belang benadrukt van het hebben van een thema voor de komende jaren, bijvoorbeeld "Water en energie". Deze suggestie zal de IVN'ers niet onbe-

Op 12 februari j.l. vond in de burgerzaal van het gemeentehuis in Heemstede een bijeenkomst plaats om burgerij, bedrijfsleven, verenigingen en andere organisaties voor te lichten over agenda 21. Deze door de milieuraad van de gemeente georganiseerde avond was een logische voortzetting van de presentatie over dit onderwerp aan de gemeenteraad en het college van wethouders op 4 september 1997. Als ergens ooit een plan dat van de grond getild moet worden het predikaat "alle begin is moeilijk" verdient, dan is het wel bij de plannen om internationaal, nationaal en lokaal tot een zinnige aanpak te geraken.

kend voorkomen nu het landelijk IVN en de regio's reeds actief aan het werk zijn met het thema water voor de jaren 1998-2000.

De eerlijkheid gebiedt vast te stellen dat een gemeentebestuur in vergelijking met een verenigings- of ondernemingsbestuur het bepaald veel moeilijker heeft om aan de gewenste voorwaarden te voldoen. Immers een vereni-

ging c.q. bedrijf heeft qualitate qua reeds een vorm van saamhorigheid en samenwerken. Een vereniging heeft een duidelijk verenigingsdoel. Een gemeentebestuur heeft met een aantal verschillende doelstellingen te maken.

Er moet nog heel wat water, beter nog schoon water, door beken, vaarten, slootjes en leidingen stromen alvorens de uitvoering van lokale agenda 21 echt goed op gang zal komen.

Op 16 april a.s. geeft de Heemsteedse milieuraad een vervolg aan dit thema, gericht op de bepaling van concrete initiatieven.

Theo Litjens

Ref: - overdruk uit de Heemsteder van 11 september 1997:

- "De aarde redden kan maar één keer".
- Brochure bureau Voorlichting februari 1998 lokale agenda 21. Een stap op weg naar een duurzaam Heemstede

... muggen de voor de mens meest dodelijke dieren zijn? De door muggen overgebrachte malariaparasiet heeft in de loop der tijden waarschijnlijk meer mensen gedood dan alle oorlogen bij elkaar. Bovendien zijn muggen verantwoordelijk voor de verspreiding van gele koorts en een honderdtal soorten virussen, waaraan jaarlijks nog eens miljoenen sterven.

... sommige bamboesoorten tot wel 90 cm per dag kunnen groeien? De hoogste ooit omgezaagde bamboestengel was 37 meter lang!

... eendagsvliegen hun naam alle eer aandoen? Ze stellen hun korte leven geheel in dienst van de enige missie die ze kennen: het vinden van een partner en zorgen voor nageslacht. Ze hebben niet eens organen om zich te voeden en hoeven daaraan dus ook geen tijd te verdoen.

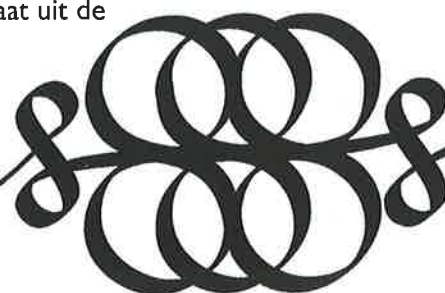
... zaagbekken tot de snelst vliegende eendensoorten behoren? Er zijn snelheden gemeten van 130 km/u.

... al bijna 4000 jaar, midden in de Sahara, nog altijd de enige resterende boom staat uit de toenmalige weelderige flora?

... uw en mijn wimpers de geboorte- en sterfplaats zijn van de zg. Follikelmijt, een klein achtpotig familielid van de spin? Hij voedt zicht ter plaatse door met twee uiterst dunne naaldjes de celwand van onze wimperfollikels te doorboren en celvocht op te zuigen. Wanneer u een pas uitgetrokken wimper op een druppel water legt en door een sterke loep bekijkt, krijgt u ze nog te zien ook.

... als een zwanger huismuisvrouwje de geur van een haar onbekend mannetje opsnuift zij een spontane abortus krijgt? Dit "Bruce-effect" is er op gericht de overbevolking binnen de muizenkolonie tegen te gaan: als mannetjes van de oorspronkelijke groep niet langer in staat zijn om vreemde mannetjes buiten de deur te houden, kan dat tot overbevolking leiden. Verdere groei van de populatie wordt door het Bruce-effect (genoemd naar de ontdekker ervan) afgeremd.

... in 1981 op Antarctica door Nederlandse wetenschappers een korstmoss van meer dan 10.000 jaar oud is gevonden?

Waar moet dat heen?

Mijn moeder maakt de opmerking dat mijn tuintje er nu wel erg troosteloos bij ligt. Ik snap wat ze bedoelt, alleen beleef ik dat anders. Mooi vind ik de bladeren en restanten van planten van het vorige jaar. Ze vormen een prachtig mozaïek op de grond. Overal uitgebloeide stengels, jammer genoeg in deze zachte winter een paar maal met rijp en slechts eenmaal met sneeuw. De grond zelf weet ik vol beloften. Mijn moeder vindt het een rotzooitje. Vindt ze soms ook van mijn huis. Ik herinner me haar vaak poetsend. Ik heb de helft van haar chromosomen geërfd, maar het poets-gen zat er niet op. "Al die schoonmaakmiddelen zijn niet goed voor het milieu, mam", zeg ik en ik

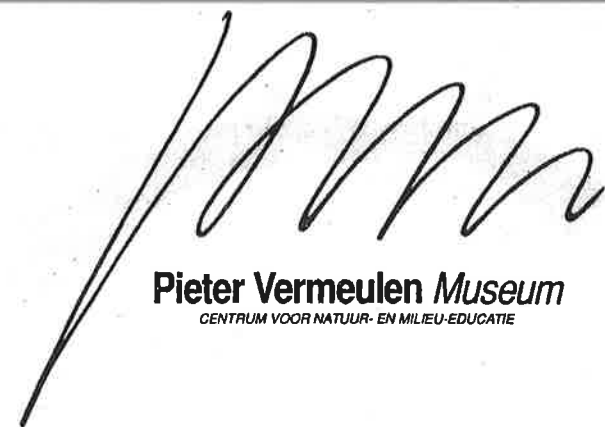
geloof dat ze daar nog steeds in trapt. Sinds ze tijdens een onaangekondigd bezoek haar jas aan heeft moeten houden vanwege de kou en naast mijn toilet een gieter met slootwater vond om door te spoelen kan niets haar meer verbazen.

Wat is rotzooi? Met een vriendin (u kent haar misschien nog als Dorien van de Groene Winkel) heb ik ooit oude, gedeeltelijk vergane

pannen gevonden in het Jisperveld, afkomstig van een voormalige vuilnisbelt en deze verwerkt in de wal van een greppel in de tuin. Daar in een natuurgebied rotzooi, maar in mijn tuin gearrangeerd en gecombineerd met bepaalde planten een sieraad en tevens huisvesting voor allerlei insecten. In de jaren zeventig was de tuinarchitect Leroi me voor. Er was wat opschudding over zijn ongemaaide bermen vol puin en andere welvaartsresten. Een heuse revolutie, want daarvoor was het omgekeerd: eerst de bermen, dan de rotzooi. Maar dan achteloos door een autoraampje gegooid, meestal plastic. Plastic, dat is rotzooi. "Waar moet dat heen, hoe zal dat gaan, waar komt die rotzooi toch vandaan?" was een liedje dat in de tijdgeest paste. Van kunstmest ben ik ook niet gecharmeerd, al kan je er weinig tegen in brengen als het om matige hoeveelheden gaat. Er gaat niets boven eerlijke poep. Maar dan ook als je het over matige hoeveelheden hebt. In Brabant viezigheid, op het Hallsteinerf een aanwinst. Vorige week vond ik paardenvijgen op de doorgaande weg hier vlakbij. Een cadeautje. "Dat is mooi voor mijn composthoop", dacht ik. "Dat ruim ik op". Iemand kwam me tegen terwijl ik met een drol op een schep aan het lopen was en kreeg ogen op steeltjes. Maar was het niet dezelfde die steeds zijn dieselauto stationair laat draaien..? Wat is vies, wat is rotzooi? Ik bedoel maar. Laat mij maar schuiven.

Sjon Kootwijk

Pieter Vermeulen Museum
CENTRUM VOOR NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE

IJmuiden, 7 januari 1998,

Expositie: VLINDERS IN DE DUINEN

Van 1 maart tot en met 4 oktober 1998 is in het Pieter Vermeulen Museum in IJmuiden de tentoonstelling "Vlinders in de duinen" te zien.

IJmuiden heeft niet alleen een fantastisch strand, maar grenst ook aan één van de mooiste duingebieden van Nederland: Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. De tentoonstelling laat zien welke vlindersoorten specifiek in de duinen voorkomen. Dit zijn dagvlinders en nachtvlinders, zeldzame en algemene soorten. Hoe leven zij en hoe kunnen we het landschap (maar ook onze tuinen) inrichten om ze te behouden en eventueel terug te krijgen? Daarnaast wordt er met behulp van tekeningen, foto's en objecten algemene informatie over vlinders gegeven. Er is ook een kooi met levende vlinders die u in verschillende stadia (ei, rups, pop en vlinder) kunt bewonderen.

De tentoonstelling is geschikt voor iedereen met belangstelling voor de natuur. Daarnaast is de tentoonstelling gericht op de hoogste groepen van de basisschool en de basisvorming.

Er is een speurtocht door de tentoonstelling voor kinderen vanaf 10 jaar.

Het Pieter Vermeulen Museum organiseert rondom deze tentoonstelling tal van activiteiten voor jong en oud. Een activiteitenoverzicht wordt op verzoek toegestuurd.

De tentoonstelling is gerealiseerd door de Vlinderstichting te Wageningen en de N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland.

Pieter Vermeulen Museum Entree: Volwassenen f 2,50
Moerbergplantsoen 20 Kind (5 t/m 12 jr) f 1,50
1972 XG IJmuiden CJP, 65+ f 1,50
tel. 0255-536726 MJK, vriend gratis

Geopend: Maandag t/m vrijdag 9.30 - 17.00 uur.
Eerste zondag maand 11.00 - 17.00 uur.
Overige zon- en feestdagen gesloten.

MOERBERGPLANTSOEN 20

1972 XG IJMUIDEN

TEL 02 55 53 67 26

FAX 02 55 53 74 80

BEREIKBAAR PER NZH BUS:

VANUIT AMSTERDAM (62)

VANUIT HAARLEM (70)

VANUIT BEVERWIJK (74)

Half miljoen van Stichting DOEN maakt financiering van Bezoekerscentrum Nationaal Park Zuid-Kennemerland rond.

Op 18 februari j.l. tekenden het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Stichting DOEN de overeenkomst waarmee Stichting DOEN f 500.000,- bijdraagt aan de permanente tentoonstelling in het nieuwe bezoekerscentrum van het nationaal park. Hiermee is de begroting van 3,2 miljoen voor dit centrum rond en kan de verbouwing van het centrum binnenkort van start gaan.

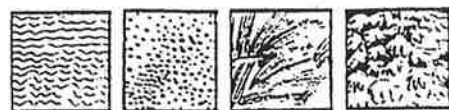
Met inrichting van het bezoekerscentrum in het voormalige pompstationsgebouw aan de Zeeweg te Overveen krijgt de regio er naast een eigentijds informatiecentrum tegelijkertijd een industrieel monument bij. Hiermee slaat Stichting DOEN twee vliegen in een klap. Een half miljoen gulden komt ten goede aan cultuur en natuur op een plek waar deze twee al eeuwenlang met elkaar verbonden zijn.

Het bezoekerscentrum opent, als alles volgens plan verloopt, medio 1999 zijn deuren. Het publiek kan dan kennismaken met een eigentijdse tentoonstelling over de ecologie van het gebied, een dioramazaal, een kinderhoek, tijdelijke exposities, een winkeltje en tal van publieksactiviteiten. Ook kan de bezoeker er straks met vragen over het duingebied terecht.

In het centrum werken straks drie grote terreinbeherende organisaties nauw samen: Natuurmonumenten, de N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland en Staatsbosbeheer. Een dergelijke afgewogen presentatie in één centrum is uniek voor Nederland.

Stichting DOEN ziet in het bezoekerscentrum een belangrijk natuureducatieproject dat een groot publiek enthousiast maakt voor natuur- en milieubescherming. Daarmee sluit het bezoekerscentrum aan bij een van de doelen van DOEN: het betrekken van een breed publiek bij de wereldwijde problematiek van mens en natuur én het onder de aandacht brengen van oplossingen.

Stichting DOEN is in 1990 opgericht door de Nationale Postcode Loterij. Sindsdien zijn met haar steun al honderden projecten voor mens, natuur en milieu tot stand gekomen. DOEN steunt zowel non-profit organisaties als bedrijven in hun streven naar duurzame ontwikkeling. Wat telt is het concrete resultaat voor mens en milieu.

23 maart 1998

Excursies in april in Nationaal Park Zuid-Kennemerland

*

Zondag 19 april, om 08.00 uur, v.a. ingang Koevlak gelegen aan de Zeeweg te Overveen, schuin tegenover de watertoren. Verzamelen bij het informatiepaneel van het nationaal park net voorbij parkeerplaats. Aanmelden verplicht.

Thema: Voorjaarsvogels. 's Ochtends is het de beste tijd om in het duingebied naar de zang van vogels te luisteren en ze ook nog te zien. Een excursie voor vroege vogels, neem je verrekijker mee! Aanmelden verplicht.

*

Zaterdag 25 april, om 14.00 uur vanaf ingang Parnassia, aan het einde van de Zeeweg naar Bloemendaal aan Zee. Rechtsaf slaan richting Restaurant Parnassia. Verzamelen bij informatiepaneel van het nationaal park op de parkeerplaats. Aanmelden verplicht.

Thema: Water in het duin. Een belangrijk onderwerp dit jaar en de komende jaren. Veel natuur- en milieu-organisaties besteden de jaren 1998 tot 2000 veel aandacht aan water. Ook in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is water een niet weg te denken onderdeel van de natuur. De excursieleider van het nationaal park neemt de deelnemers mee op een 'water'wandeltocht door de duinen. Aanmelden verplicht.

Woensdag 29 april om 19.00 uur vanaf ingang Midden Herenduin, aan de Duin en Kruidbergerweg in Driehuis, tegenover 'het Vinkennest' het weggetje inrijden. Verzamelen bij informatiepaneel op parkeerplaats.

Thema: Avondtocht. Alles is mooier in het duin in de avond: het licht, de stilte, de ruimte. Op een avondexcursie beleef je het duin anders dan overdag. Wie zin heeft om dit een keer mee te maken, moet zich snel opgeven. Aanmelden is namelijk verplicht.

**VERPLICHTE OPGAVE
MET NAAM EN TELEFOONNUMMER
voor alle excursies**

via de excursie-informatielijn 023-5411119.

Voor deelname aan de excursies is een geldig toegangsbewijs voor het duingebied nodig.

Honden zijn niet toegestaan.

BEHEERSVISIE HOUTRAKKERBEEMDEN

De visie van "Zuid-Kennemerland Natuurlijk" op de inrichting en het beheer van de Houtrakkerbeemden

Ten noordoosten van Spaarndam, aan weerszijden van de Inlaagpolder werd in 1995 een nieuw natuurgebied aangelegd, dat geleidelijk aan bekendheid heeft verworven als "de Houtrakkerbeemden". Naar de mening van de Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk (SZKN), waarin ook de KNNV participeert, laat het beheer te wensen over. Daarom heeft zij zelf een visie ontwikkelt voor het gebied.

In de beheersvisie heeft SZKN een streefbeeld ontwikkeld; een situatie die we op langere termijn (ca.2020) willen bereiken. Dat streefbeeld ziet er ongeveer als volgt uit: *"De Houtrakkerbeemden, het Westhofbos en het Noorderbos vormen een samenhangend klei-oermoeras. We vinden er rietvelden (Grauwe Gans, Waterral, Baardmannetje en wellicht Roerdomp), slikkige en brakke omstandigheden waar Kluten en plevieren nestelen en we treffen er kruiden, struiken en voedselrijk vochtig bos aan (Blauwborst, Wielewaal, Houtsnip, Groene Specht). De vegetatie wordt vooral bepaald door natuurlijke processen, zoals begrazing, neerslag en kwel. Planten als Echt en Engels Lepelblad, Fraai Duizenguldenkruid, Kamgras en op termijn misschien Brede orchis en Harlekijn treffen we er aan. In het deel van de Houtrakkerbeemden bij de golfbaan ontwikkelt zich langs een vrij smalle waterloop enig (laagveen)moeras en we vinden er grazige open vegetaties (Grutto, Slobeend). Het gebied vormt onderdeel van een natte verbindingszone tussen de Zaanse moerassen en moerassen in Zuid-Holland".*

Volgens 'Zuid-Kennemerland Natuurlijk' moet op termijn één groot aaneengesloten natuurgebied van minimaal 200 ha worden gecreëerd, dat bestaat uit de Houtrakkerbeemden, het Westhofbos en het Noorderbos. (Mogelijk kan het worden verbonden met de aanliggende Uiterdijken. Voor dit gebied hebben de Vogelwerkgroepen Haarlem en Amsterdam reeds in 1987 een

voorstel gedaan voor de vorming van een slikgebied.)

In de beheersvisie staan vele voorstellen voor een goede inrichting en beheer van het gebied, zoals het omtrekken van bomen om weer open plekken te krijgen, het vergroten van het bestaande moeras en begrazing door Hooglanders of paarden. Dit laatste draagt bij aan een meer gevarieerde vegetatiestructuur met open weiden, zoomvegetaties met struiken en opgaand bos. Daarnaast is een goed waterpeilbeheer van groot belang. SZKN heeft een voorkeur voor een zo natuurlijk mogelijk waterpeil met geleidelijke uitdroging in de zomer.

Om optimaal beheer te kunnen voeren is het van belang om de natuurlijke ontwikkelingen zo goed mogelijk te volgen. De bij SZKN aangesloten organisaties kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren. (Broed)vogelonderzoek wordt sinds 1996 uitgevoerd door de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. De vegetatie wordt gevolgd door de KNNV. Het is verder wenselijk de (aantals)ontwikkeling van insecten, zoogdieren en amfibieën te monitoren. Hierop zou de KNNV zich kunnen richten, wellicht in samenwerking met de IVN Haarlem en omstreken.

'Zuid-Kennemerland Natuurlijk' gaat, met de beheersvisie in de hand, overleg voeren met de beheerders van het gebied. Doel is om zoveel mogelijk het geschetste streefbeeld te bereiken: een groot aaneengesloten natuurgebied met open water, slik, moeras, weiden en natte bossen, zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze beheerd met grote grazers en met een natuurlijk waterpeilbeheer.

Niko Buiten en Evert van Huijssteeden

Een min of meer gelijklopende (soms meer uitgebreide) versie van dit artikel zal ook in andere bladen worden opgenomen.

De Heimanshof

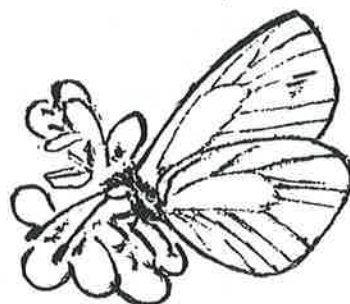
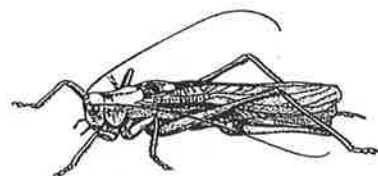
1 ha natuurtuin, gelegen aan de Wieger Bruinlaan te Hoofddorp.
tel. 023 - 5616736, 023 - 5581158, 023 - 5246243.

Geopend: op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur,
en in het eerste weekend van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur.

op zaterdag én zondag is er één lezing van 14.30 tot 15.30 uur.

P R O G R A M M A april t/m augustus 1998

april 18 en 19	<u>Museumweekend</u>	Extra openstelling van De Heimanshof
mei 2 en 3	<u>Ecologie, wat bedoelen ze daar nou mee?</u>	kinderopvang (zondag) Ronald Hoogenhout, Amsterdam
juni 6 en 7	<u>De Oeverlanden, een Amsterdams natuurgebied,</u>	gered door vrijwilligers Tello Neckheim, Amsterdam
juli 4 en 5	<u>De Heimanshof, dat is genieten!</u>	tentoonstelling Ton Engelman, landschappen etc. 14.00 uur, een kwartiertje poëzie en proza vanaf 14.30 uur rondleidingen de Vriendenkring buttons maken van gedroogde bloemen

augustus
1 en 2 Een rondje door De Heimanshof
tentoonstelling Corrie de Wolff, foto's
van alles wat fladdert en zoemt
programma verder als in juli

Activiteitenprogramma Voorjaar/Zomer 1998

Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie, afdeling Haarlem en omstreken
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023 5331557

Stinzenplantenmiddag Thijsses Hof

Maandag 13 april / 2de Paasdag.

Van 12.00 tot 15.00 uur kan men op eigen gelegenheid wandelen in de hof.
IVN-gidsen geven onderweg uitleg over de gevarieerde stinzenflora. Verspreid over de
middag zijn er dialezingen van 20 minuten. De aanvangstijden worden ter plaatse
aangegeven. Tevens is de Groene Winkel van het IVN aanwezig. Ingang Thijsses Hof:
Mollaan (achter het pannenkoekenhuisje), Bloemendaal.
Informatie: Theo Litjens, 023-5280173.

Natuurwandeling Wandelbos Groenendaal

Donderdag 16 april.

I.s.m. Gemeente Heemstede.
Vertrek: 19.00 uur, info-paneel parkeerplaats bij het restaurant.
Duur: 1,5 uur. Informatie: Roelof Boddaert, 023-5717773.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden

Woensdag 22 april, Thijsses Hof.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Thijsses Hof, Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje),
Bloemendaal. Duur: 2 uur. Deelname uitsluitend na aanmelding (tot 1 week ervoor) bij:
Yneke Bettink, Molenaerstraat 26 zwart, 2023 EK Haarlem, Tel. 023-5254995.

Fiets/Wandelexcursie Vogels in de Houtrakpolder

Vrijdag 24 april.

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. Bezoekt worden: het Noorderbos,
Westhoffbos en het nieuw gerealiseerde moeras Houtrakkerbeemden West.
Vertrek: 19.30 uur, 3-sprong Noorderweg/Toegangsweg Westhoffbos, Houtrakpolder
(halverwege Spaarndam en Buitenhuizen) Duur: 2 uur. Kijker meenemen.
Informatie: Eric van Bakel, 023-5393507.

Excursie 'Natuur in de stad', Bolwerken

Zondag 26 april.

Vertrek: 14.00 uur, Noorderbrug, Schotersingel/Maarten van Heemskerckstraat, Haarlem.
Duur: 1,5 uur. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Nachtgalenexcursie, Kennemerduinen

Vrijdag 1 mei

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 20.00 uur, ingang Koevlak, Zeeweg, Overveen. Duur: 2 uur. Toegangskaart
verplicht. Kijker meenemen. Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.

Nachtgalentocht, Kennemerduinen

Zondag 3 mei

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Wandeltocht van de binnenduinrand naar
zee en weer terug. Onderweg wordt gekeken en geluisterd naar de vogels van diverse
duinlandschappen. De nachtegaal krijgt speciale aandacht. De tocht wordt twee maal
onderbroken voor een pauze in een restaurant.
Vertrek: 04.30 's morgens, ingang Bergweg, Bloemendaal.
Duur: tot in de middag. Toegangskaart verplicht.
Kijker en eventueel eten/drinken meenemen. Denk om warme kleding.
Deelname uitsluitend na aanmelden bij: NPZK: 023 5411119.

Rondleidingen Thijsses Hof

Georganiseerd door
medewerkers van de Hof en
gidsen van het IVN.
Iedere eerste zondag van de
maanden april t/m oktober.
Aanvang: 14.00 uur.
Ingang: Mollaan (achter het
Pannenkoekenhuisje),
Bloemendaal.

Excursies Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door
Stichting Huys te Manpad,
m.m.v. IVN gidsen.
Gedurende de periode
15 april - 15 oktober:
Iedere zaterdag,
aanvang: 10.00 uur.
Iedere dinsdag,
aanvang: 14.00 uur.
Vertrek bij het toegangshek,
Herenweg, Heemstede.

Aktiviteit in het teken van het thema "Water Natuurlijk",
landelijk IVN-thema van 1998 t/m 2000

Rondleiding Heemtuin Hillegom

Zondag 3 mei

I.s.m. KNNV. Vertrek: 11.00 uur, ingang Couperuswende, Elsbroek, Hillegom.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Theo Litjens, 023 5280173.

Nachtegalenexcursie, Reinaldapark

Woensdag 6 mei

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 20.00 uur, parkeerplaats bij de Fuikvaart, Bernardlaan, Haarlem.

Duur: 2 uur. Kijker meenemen. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Vogelexcursie, Leyduin -Woestduin-Vinkenduin

Vrijdag 8 mei

I.s.m. de Stichting Het Noordhollands Landschap.

Vertrek: 19.00 uur, parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang.

Duur: 2 uur, maar voor wie de baltsvlucht van de Houtsnip niet wil missen, is er gelegenheid om door te gaan tot in de schemering. Kijker meenemen.

Deelname na aanmelding bij het Noordhollands Landschap, 0251 659696.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 17 mei

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Denk om warme kleding.

Informatie: Fred Hagens, 023 5312427.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden, Middenduin

Zondag 24 mei

Vertrek: 11.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Informatie: Jan Hartog, 023 5288620.

Planten in de stad, Molenburgt

Woensdag 27 mei

Vertrek: 19.30 uur, vóór Zorgcentrum de Molenburgt, Groningenlaan 12, Haarlem

Duur: 1,5 uur. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Excursie "Voorzomer in de Hout"

Dinsdag 2 juni

Vertrek: 20.00 uur, Restaurant Dreefzicht, Fonteinlaan, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Excursie/Kinderactiviteit, Veerplas en Oeverlanden aan de Liede

Zondag 7 juni

I.s.m. Stichting het Noordhollands Landschap en KNNV.

De excursie staat in het thema 'Water Natuurlijk' en voert langs de Veerplas en door de Oeverlanden.

Duur: 2 uur. Trek waterdicht schoeisel aan.

De kinderen, leeftijd 4 t/m 10 jaar, gaan onder begeleiding waterdiertjes onderzoeken die ze zelf mogen vangen. Duur: 1,5 uur. Ouders gaan niet mee. Voor de ouders is er een speciale 1,5 uur durende excursie. Aanvang activiteiten: 11.00 uur, infopaneel bij de parkeerplaats van de Veerplas, Oude Weg (tegenover de PTT-toren) Waarderpolder, Haarlem.

Informatie: Eric van bakel, 023 5393507.

Avondwandeling, Middenduin.

Dinsdag 9 juni

Vertrek: 19.30 uur, ingang Duinlustweg, Overveen. Duur 2 uur.

Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Bij deelname aan onze activiteiten zijn de volgende bepalingen van toepassing, tenzij nadrukkelijk anders vermeld:

-Deelname is gratis, voor eventuele toegangskaarten dient men zelf te zorgen.

-Vooraf aanmelden is niet nodig, tenzij anders staat aangegeven.

-De activiteiten gaan altijd door.

-Het meenemen van honden is niet toegestaan.

Om parkeeroverlast op de terreinen te voorkomen, wordt men verzocht om gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Voor informatie over het openbaar vervoer kunt u bellen: 0900 9292.

Kosten f 0,50 per minuut.

Dialezing "Zeedorpenlandschap"

Donderdag 11 juni

Presentatie: De Heer Ton Puts.

Aanvang: 20.00 uur, zaal open vanaf 19.30 uur.

Locatie: NMC ter Kleef, Kleverlaan 9, Haarlem.

Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Zie ook 'Excursie Zeedorpenlandschap' op dinsdag 16 juni.

Excursie Zeedorpenlandschap, Zuidduinen Zandvoort

Dinsdag 16 juni

Grootste restant van een duingebied dat is verbonden met de eeuwenoude Zandvoortse zeedorpencultuur. De karakteristieke zeedorpenvegetatie is hier rijk ontwikkeld.

Vertrek: 19.30 uur; parkeerterrein Brederodestraat/Ir.g.Friedhoffplein, Zandvoort zuidwest.

Duur: 2 uur. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Zie ook 'Dialezing Zeedorpenlandschap' op donderdag 11 juni.

Natuurwandeling Wandelbos Groenendaal

Dinsdag 23 juni

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Avondwandeling, Landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Donderdag 25 juni

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang.

Duur: 2 uur. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Waterbeestjes" Poelbroek, Schalkwijk

Dinsdag 30 juni

Vertrek: 19.00 uur, bij kruising Vijfhuizenweg en fietspad.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Excursie "Insecten" Poelbroek, Schalkwijk

Zondag 5 juli

Vertrek: 11.00 uur, eind Bernadottelaan bij de Meerwijkplas, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Dialezing "Libellen"

Woensdag 8 juli

Presentatie: De Heer Jan-Willem van Velzen.

Aanvang: 20.00 uur, zaal open vanaf 19.30 uur.

Locatie: NMC ter Kleef, Kleverlaan 9, Haarlem.

Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023 5291207.

Zie ook 'Excursie Libellen' op zondag 12 juli.

Excursie "Libellen", Middenduin

Zondag 12 juli

Vertrek: 11.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen. Duur 2 uur.

Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023 5291207.

Zie ook 'Dialezing Libellen' op woensdag 8 juli.

Vlinderexcursie, Middenduin

Zondag 19 juli

I.s.m. KNNV Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 11.00 uur, parkeerplaats bij ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Bij slecht weer, regen, veel wind en geen zon wordt de excursie afgeblazen.

Informatie: Cock Meijer, 023 5247437.

~water~

~water~

~water~

~water~

~water~

~water~

Aktiviteit in het teken van het thema "Water Natuurlijk", landelijk IVN-thema van 1998 t/m 2000

~water~

Aktiviteit in het teken van het thema "Water Natuurlijk", landelijk IVN-thema van 1998 t/m 2000

Avondwandeling, Landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Donderdag 23 juli

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang.

Duur: 2 uur.

Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Natuurwandeling Wandelbos Groenendaal

Donderdag 6 augustus

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Insecten", Landgoed Leyduin

Zondag 23 augustus

I.s.m. KNNV. Vertrek: 13.30 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang.

Duur: 1,5 uur.

Informatie: Yneke Bettink, 023 5254995.

Dialezing "Natte Duinvalleien",

Bezoekerscentrum Het Koevlak, Kennemerduinen

Maandag 24 augustus

I.s.m. Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Voor de pauze wordt het specifieke karakter van natte duinvalleien belicht door Eric van Bakel van het IVN. Na de pauze gaat Marieke Kuipers van PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland nader in op de mogelijkheden voor herstel. Aanvang: 20.00 uur. Het bezoekerscentrum is geopend vanaf 19.30 uur; te bereiken via de ingang Het Koevlak, Zeeweg, Overveen. Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK, 023 5411119. Een toegangsbewijs voor de duinen is niet nodig. Zie ook Excursie Natte Duinvalleien op zondag 30 augustus.

Excursie "Natte Duinvalleien", Kennemerduinen

Zondag 30 augustus

I.s.m. Nationaal Park Zuid-Kennemerland. De excursie voert langs geplande en reeds gerealiseerde herstelprojecten. Bezocht worden: Het Groot Vogelmeer, Groot Olmen en het rustgebied De Houtglop.

Vertrek: 11.00 uur, infopaneel bij Restaurant Parnassia, Parnassiaweg, Bloemendaal aan zee. Duur: ± 2,5 uur. Toegangkaart verplicht. Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK, 023 5411119.

Zie ook dialezing "Natte Duinvalleien" op maandag 24 augustus.

Excursie "Waterbeestjes" Hekslootpolder

Zondag 6 september

Vertrek: 13.00 uur, bij info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 1,5 uur.

Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Natuurwandeling Wandelbos Groenendaal

Dinsdag 8 september

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

~water~

~water~

~water~

~water~

Aktiviteit in het teken van het thema "Water Natuurlijk",
landelijk IVN-thema van 1998 t/m 2000